

A Parlagisas-védelmi Munkacsoport 2011. évi beszámolója

Horváth Márton*, Bagyura János, Fatér Imre, Firmánszky Gábor, Juhász Tibor, Kleszó András, Szélényi Balázs, Szitta Tamás, Tóth Imre és Vácsi Miklós

*Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)
H-1121, Budapest, Költő u. 21.
E-mail: horvath.marton@mme.hu

KÖLTŐÁLLOMÁNY

A 2011-ben a parlagi sas magyarországi költőállományát 150–160 párba becsültük. 147 aktív parlagisas-territóriumban sikerült párban megfigyelni a madarakat, amelyből 24 territóriumot újonnan sikerült felfedezni. 145 pár foglalt fészket, amelyből 133 pár kezdte meg a kotlást. Összesen a mintegy 180 kirepült fiókából 108 példányt gyűrtünk meg. Így a korábbi évtizedben megfigyelhető állomány-növekedés, örvendetes módon, tovább folytatódott, és a kirepülési siker nagyjából a sokéves átlaggal megegyező volt.

Sajnálatos módon sok év után először 2011-ben kirabolták egy évek óta sikeresen költő pár hevesi fészket (HS-08), ahonnan három példány, mintegy egy hetes fiókat vittek el. Viszontagságos úton a Fehérkereszt Állatvédelmi Szervezet közbenjárásával a fiókák visszakerültek az MME-hez és feltáplálásukat követően visszahelyeztük őket két közeli sasfészekbe (HS-16: két fióka az egy eredeti mellé – ld. alább, M-04: egy fióka az egy eredeti mellé).

MORTALITÁS

A 2011-es évben 16 kifejlett madár került kézre Magyarországon, amely az eddigi évekhez képest sajnálatos módon egyértelműen rekordnak számít. A megkerülések okai a következők voltak: mérgezés (4 elpusztult és 1 repatriált pld.), áramütés (1 elpusztult pld.), lelövés (1 elpusztult pld.), vonatnak ütközés (2 elpusztult pld.), ismeretlen okból megkerült frissen kirepült fiatal (2 elpusztult, 1 repatriált, 1 nem elengedhető élő pld.), ismeretlen okból megkerült kifejlett madár (1 elpusztult, 1 repatriált, 1 nem elengedhető élő pld.).

Az adatokból látszik, hogy a korábbi három év csökkenő tendenciájával ellentétben 2011-ben ismét növekedett a mérgezéses esetek száma, amely így újra az első pusztulási ok lett a parlagi sasok esetében. A parlagi sasok mellett természetesen további áldozata is voltak az illegális mérgezések

Öreg parlagi sas
(fotó: Kovács András)
Adult Imperial Eagle

nek és összesen 15 esetben 45 védett madár került elő. Az esetek kapcsán 2011-ben is több egyeztetést tartottunk a mérgezésekben érintett országos és regionális szervezetekkel, valamint több ügyben szakértőként vettünk részt a nyomozásokban. A 2011-ben támogatásra került a HELICON elnevezésű LIFE+ pályázat, amely 2012 és 2016 között tervezi jelentősen csökkenteni a madarak, és azon belül is leginkább a parlagi sasokat érő bűncselekmények előfordulási gyakoriságát. A pályázat keretében három nemzeti park igazgatósággal, két állatkerttel, az Országos Magyar Vadászkamarával, a Nemzeti Nyomozóirodával és a Természetfilm.hu egyesülettel működünk partnerként együtt.

MŰHOLDAS NYOMKÖVETÉS

2011-ben egy fészkaljából kirepült három fiatal és egy második éves parlagi sast jelöltünk meg műholdas (Argos-GPS) jeladóval az Európai Állatkeretek és Akváriumok Szövetsége (EAZA) Carnivore kampányának támogatásával. A négy madár közül egy példány pusztult el a jelölés évében, három megélte a 2012-es évet.

„Tiszavirág”

A hevesi kirabolt sasfészekből (HS-08) származó és egy közeli fészekbe (HS-16) behelyezett fióka. Tiszavirág jeladója sajnos csak egy hétig működött, vagy azért mert a tollak alá került és a napelem nem tudott megfelelően tölni, vagy azért mert történt vele valami, amit a megkerülési körülmények is alátámasztanak. Állítólag augusztus 29-én Hatvan mellett, az utolsó ismert pozíciójától mintegy 20 km-re találták meg a madár tetemét a jeladóval (amely már le volt vágva róla), de a megkerülés körülményeit a bejelentők ellentmondásosan mondták el, így feltételezhető, hogy a pusztulásában emberi körülmények is közrejátszottak.

„Bobák”

A jászági saspár (HS-16) egyetlen saját fiókája, amely mellé a két szintén jeladóval felszerelt mostohatestvért behelyeztük. Kirepülését, majd a szülői territórium végső elhagyását (szeptember 13.) követően elsősorban a Tiszántúlon kóborolt, de járt Romániában, Szerbiában és Horvátországban is. A GPS jelek alapján 2012. február 2-án találták meg a mérgezés miatt elpusztult madár tetemét a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei a román határ közelében.

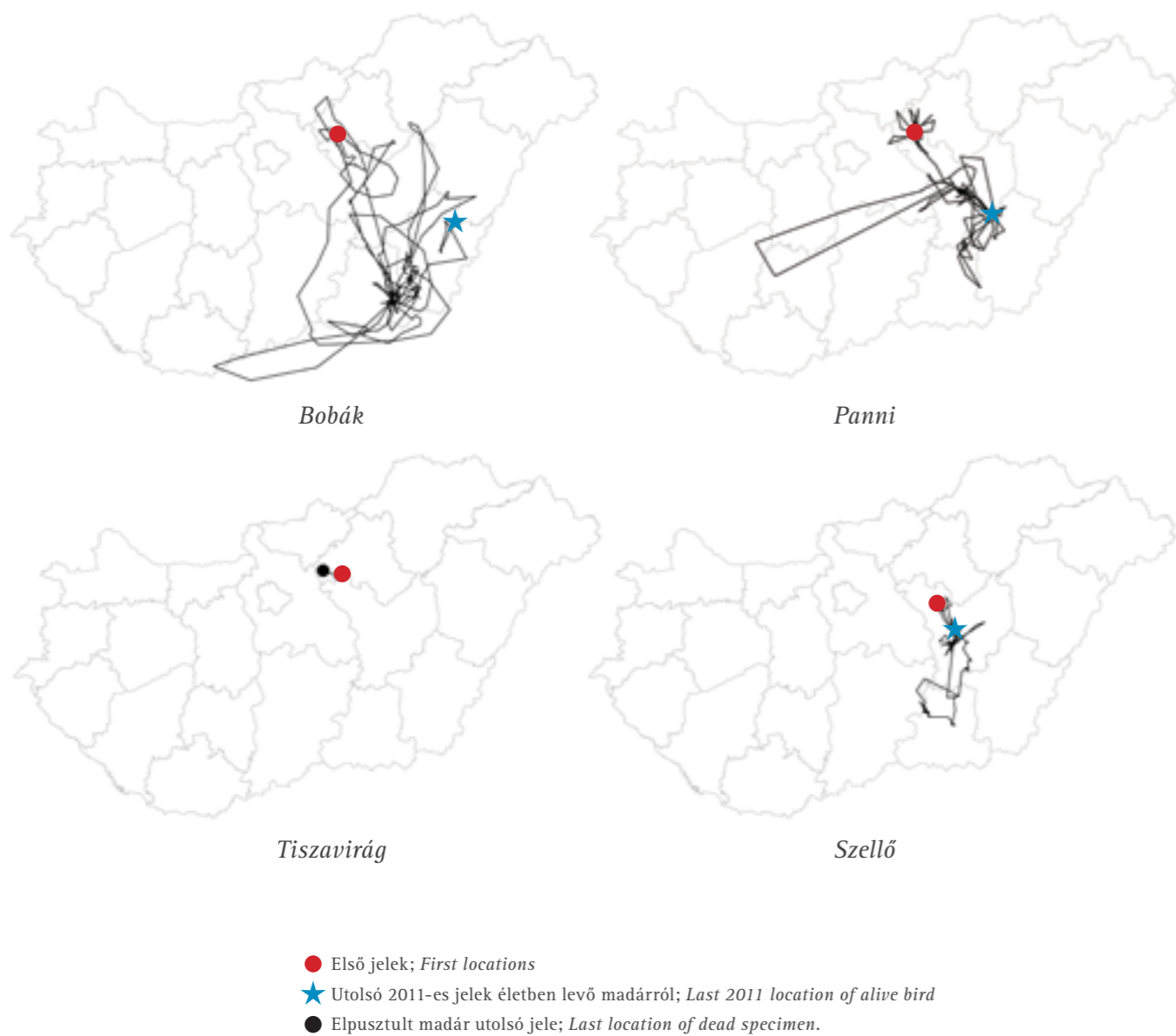
Parlagi sas költő terítóriumai Magyarországon 2011-ben
Distribution of Imperial Eagle breeding territories
in Hungary in 2011

„Panni”

Szintén a hevesi fészekből (HS-08) kilopott fészkalj tagja, amely a két másik megjelölt madárral egy fészekaljba került (HS-16). Szeptember 26-án hagyta el végleg a szülői terítóriumot és egy rövid dunántúli kirándulást leszámítva Panni az első telét Jász-Nagykun-Szolnok és Békés-megye területén töltötte.

Panni, Tiszavirág és Bobák a mentett fiókák fészekbe visszahelyezésük előtt (fotó: Bagyura János)
Three youngs (Panni, Tiszavirág, Bobák) before replace them to the nest

A műholdas jeladóval megjelölt négy parlági sas mozgása 2011-ben; The track of the four satellite-tagged Imperial Eagle in 2011

„Szellő”

Egy nagykunsági fészekből (NK-09) kirepülés után láb- és begysérüléssel 2010. júliusában megkerült fiatal madár. Először a Hortobágyi Madárkórházban kezelték, majd a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Górési Ragadozómadár telepére került. 2011. augusztusában az MME munkatársai sikeresen vadróptették a Jászságban. Szellő elsősorban a Tiszántúlon töltötte első szabad őszt és telét, de rövid időre átlátogatott Romániába, Szerbiába és Horvátországba is (Szellő vadróptetéséről részletes beszámoló olvasható az 54. oldalon).

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A Magyar Parlágisas-védelmi Munkacsoport munkáját a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya koordinálja, együttműködve az illetékes nemzeti park igazgatóságokkal (BNPI, HNPI, DINPI, ANPI, KMNPI, FHNPI, BFNPI) és környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségekkel (OKTVF), valamint helyi civil természetvédelmi szervezetekkel, továbbá számos önkéntessel. A Munkacsoport terepi adatgyűjtésében többek között a következő személyek vettek részt a 2011-es évben: Bagyura János, Balázs István, Balázs Ti-

bor, Barta Zoltán, Bedő Péter, Bereczky Attila, Béres István, Borbáth Péter, Boruzs András, Czifrák Gábor, Csonka Péter, Darányi László, Demeter Iván, Domboróczki Gábor, Dudás Miklós, Fatér Imre, Feldhoffer Attila, Ferenc Attila, Firmánszky Gábor, Fitala Csaba, Forgách Balázs, Gál Lajos, Harnos Krisztián, Horváth Márton, Hüse Csaba, Juhász Tibor, Kazi Róbert, Klébert Antal, Kleszó András, Kotymán László, Kovács András, Kozma László, Lontay László, Lóránt Miklós, Losonczi László, Majercsák Bertalan, Magos Gábor, Molnár István Lotár, Monoki Ákos, Monori György, Morvai Szilárd, Nagy Lajos, Németh Ákos, Őze Péter, Palatitz Péter, Papp Ferenc, Papp Gábor, Petrovics Zoltán, Pongrácz Ádám, Prommer Mátyás, Puskás László, Sallai Zoltán, Sasvári János, Seres Nándor, Serfőző József, Solt Szabolcs, Solti Béla, Spakovszky Péter, Staudinger István, Szabó Attila, Szegedi Zolt, Szélényi Balázs, Széll Antal, Szénási Valentin, Szitta Tamás, Tar János, Tihanyi Gábor, Tóth Imre, Tóth László, Török Hunor, Újházy András, Urbán László, Vácz Miklós, Ványi Róbert, Vasas András, Vince Tibor, Viszló Levente, Zalai Tamás, Zákány Albert, Zsiros Sándor.

Külön köszönjük Bereczky Attilának a fiókák gyűrzéséhez nyújtott pótolhatatlan segítségét. A begyűjtött táplálékmaradványok határozását Dr. Solti Béla végzi. A begyűjtött parlágisas-tollminták genetikai vizsgálatát a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Karán végezte Vili Nóra, Kovács Szilvia és Szabó Krisztián. Az elpusztult madarakat az Országos Állategészségügyi Intézetben vizsgálták meg (Dr. Erdélyi Károly). A sérült madarak kezelését a Fővárosi Állat- és Növénykert (Dr. Molnár Viktor és Dr. Sós Endre), és a Jászberényi Állatkert állatorvosai (Dr. Bakonyi László és Dr. Kertész Ottó), valamint Dr. Déri János végezték. A nem elengedhető madarak megfelelő elhelyezése a HNPI Górési Ragadozómadár telepén Kis Róbert segítségével történik. Köszönjük továbbá szlovákiai (Jozef Chavko, Stefan Danko és Mihók József), ausztriai (Wichmann Gábor), cseh (David Horal), romániai (Daróczy Szilárd) és szerbiai (Nikola Stoinic és Szerkes Ottó) kollégáink segítségét a közös kárpát-medencei parlágisas-védelmi munkákban.

Parlagi sas fióka megjelölése műholdas jeladóval (fotó: Bagyura János)
 Tagging an Imperial Eagle fledgling with satellite transmitter

HUNGARIAN IMPERIAL EAGLE WORKING GROUP ANNUAL REPORT 2011

The total Hungarian population is estimated between 150 and 160 breeding pairs in 2011. 147 territorial pairs were observed, out of which 24 territories were newly found. Out of 145 nesting pairs 133 laid eggs. All together ca. 180 juveniles fledged of which 108 have been ringed with aluminium and with white plastic rings. One nest with three chicks was robbed, but fortunately the chicks could get back and repatriated in other nests, but the perpetrators were not caught. In 2011 16 dead birds were found because of the following reasons: poisoning (4 dead and 1 repatriated specimens), electrocution (1 specimen), shooting (1 specimen), hit by train (2 specimens), unknown (2 dead, 1 repatriated and 1 non-recoverable specimens). In order to decrease the extremely high level of poisoning cases (15 reported cases affecting 45 protected birds in 2011) a large scale national LIFE Nature project will be started in 2012.

Three juvenile and one 2nd calendar year imperial eagles were fitted with satellite transmitters with the support of the Carnivore Campaign of the European Association of Zoos and Aquariums (EAZA). One bird died just after fledging, while the other three birds survived to 2012 and provided significant information on the temporary settlement areas of the immature imperial eagles.

